KAPITALIZMUS, TRIEDA A TRIEDNY BOJ PRE (NIE ÚPLNÝCH) ZAČIATOČNÍKOV :)

„Kapitalizmus sa nám predkladá ako „prirodzený“ systém vytvorený podobne ako hory alebo údolia pôsobením síl, ktoré človek nedokáže ovládať; ako ekonomický systém, ktorý je výsledkom ľudskej povahy. Kapitalizmus však nevznikol ako výsledok pôsobenia „prirodzených síl“, ale intenzívneho a rozsiahleho násilia po celom svete.“

Ekonomický systém, ktorý dnes dominuje svetu sa nazýva kapitalizmus – systém založený na samoexpanzii kapitálu (tovary a peniaze vytvárajú viac tovarov a viac peňazí). Neodmysliteľnou súčasťou tohto procesu je rozdelenie spoločnosti do dvoch tried – kapitalistickej a pracujúcej.

Táto publikácia predstavuje krátky a jednoduchý úvod do témy kapitalizmus a triedy – vysvetľuje ako prebieha akumulácia kapitálu, čo je pracujúca trieda, a ako proti kapitalizmu bojovať.

NAKLADATEĽSTVO BOD ZLOMU

Capitalism, Class & Class Struggle for (ex) Dummies
http://libcom.org/library/capitalism-class-class-struggle-ex-dummies
Preklad: Nadia Hladká
Poznámky pod čiarou: Nadia Hladká, Michal Tulík
Nakladateľstvo bod zlomu (2012), prvé vydanie

Nakladateľstvo bod zlomu (NBZ) je neziskový vydavateľský projekt zameraný na publikovanie prevažne prekladov textov a filmových dokumentov, ktoré sa zaoberajú hnutím pracujúcich. Funguje ako spolupracujúca skupina Priamej akcie - organizácie, ktorá sa sústreďuje na riešenie problémov na pracovisku a v bydlisku, a na organizovanie solidárnych akcií za práva a požiadavky pracujúcich u nás aj v zahraničí. Od roku 2000 je sekciou Medzinárodnej asociácie pracujúcich (MAP), ktorá v súčasnosti združuje zväzy a skupiny pracujúcich zo 16 krajín sveta.

Výber z vydaných titulov NBZ (väčšina dostupná zadarmo na webe Priamej akcie):
Graham Purchase „Anarchizmus a ekológia“ (2002)
Zanon – továreň bez šéfov. Maté, hlina a výroba (CD/DVD, 2005)
Úspešný štrajk v lodeniciach v Puerto Real - Anarchosyndikalizmus v praxi (2008)
Zápisky z triednych bojov. Užitočné skúsenosti z praxe malých organizácií a odborových zväzov (2008)
Venezuela: 10 rokov vlády Huga Cháveza (2009)
Priame akcie na pracoviskách. Základné druhy a konkrétne príklady (2009)
Pozor, anarchista! Augustin Souchy (2009)
Anarchosyndikalizmus v praxi: Skúsenosti zo Španielska a Nemecka (2009)

NBZ, P.O. BOX 16, 840 08 Bratislava 48; web: nbz.priamaakcia.sk, e-mail: nbz@priamaakcia.sk

KAPITALIZMUS, TRIEDA A TRIEDNY BOJ

PRE (NIE ÚPLNÝCH) ZAČIATOČNÍKOV :)

„Stredná trieda“

Hoci ekonomické záujmy kapitalistov sú v úplnom protiklade k záujmom pracujúcich, menšina pracujúcej triedy sa má lepšie ako ostatní alebo má nad nimi určitú mieru moci. Aby sme pochopili správanie rozličných skupín v debatách o dejinách a spoločenskej zmene, je užitočné označiť túto časť proletariátu za „strednú triedu“, hoci nejde o oddelenú ekonomickú triedu.

Triedny boj sa dá niekedy oslabiť vytvorením alebo rozšírením strednej triedy. Margaret Thatcherová podporovala súkromné vlastníctvo domov – počas veľkých bojov v 80. rokoch v Británii lacno predávala sociálne byty (s vedomím, že pracujúci sú menej náchylní štrajkovať, keď majú na krku hypotéku) a umožnila zlepšenie podmienok niektorých pracujúcich, no skôr ako jednotlivcov, nie kolektívne. Po zvrhnutí apartheidu v Južnej Afrike vznikla čierna stredná trieda a vďaka obmedzenej sociálnej mobilite a tomu, že niektorí čierni pracujúci nadobudli osobný záujem na existencii tohto systému, došlo k oslabeniu bojov pracujúcich.

Šéfovia sa usilujú prísť na rôzne spôsoby, ako materiálne aj psychologicky rozdeliť pracujúcu triedu, vrátane mzdových rozdielov, profesijného postavenia, rasy a genderu. Treba znovu zdôrazniť, že definície tried využívame na pochopenie pôsobenia sociálnych síl, nie na označkovanie jednotlivcov alebo na tvrdenie, že v istej situácii sa budú správať tak a tak.

Záver

Používanie pojmu trieda v politickom zmysle nie je o tom, ako sa vyjadruješ, ale o základnom konflikte, ktorý vymedzuje kapitalizmus – tí z nás, ktorí musia pracovať, aby prežili verzus tí, ktorí profitujú z našej práce. V boji za naše záujmy a potreby proti diktátu kapitálu a trhu kladieme základy nového typu spoločnosti – spoločnosti bez peňazí, tried a kapitalizmu, organizovanej na základe priameho napĺňania našich potrieb: libertínsky komunistickej spoločnosti.

najdlhšie a za čo najnižšiu mzdu. Naopak, my chceme vychutnávať svoje životy: netúžime byť prepracovaní, chceme kratší pracovný čas a vyššie mzdy.

Toto je ústredný protiklad kapitalizmu. Toto sú oblasti, v ktorých existuje napätie: zamestnávatelia znižujú mzdy, predlžujú pracovný čas, zrýchľujú pracovné tempo. My sa usilujeme klásť odpor: buď potajomky ako jednotlivci, keď sa nejdeme pretrhnúť, doprajeme si prestávku a pozhovárame sa s kolegami, zavoláme, že sme chorí, odídeme skôr; alebo vzdorujeme otvorene a kolektívne prostredníctvom štrajkov, spomalenia práce, okupácií atď.

Toto je triedny boj. Konflikt medzi tými z nás, ktorí musia pracovať za mzdu, a našimi zamestnávateľmi a vládami, ktoré predstavujú kapitalistickú triedu alebo „buržoáziu“.

Keď vzdorujeme vnúteniu práce, hovoríme, že náš život je dôležitejší ako šéfove zisky. Útočíme na samotnú podstatu kapitalizmu, kde je zisk najdôležitejšou príčinou akéhokoľvek konania, a poukazujeme na možnosť existencie spoločnosti bez tried a súkromného vlastníctva výrobných prostriedkov. Sme pracujúca trieda, ktorá vzdoruje vlastnej existencii. Sme pracujúca trieda bojujúca proti práci a triede.

Mimo pracoviska

Triedny boj sa neodohráva iba na pracovisku. Triedny konflikt sa zjavuje v mnohých aspektoch života.

Napríklad, cenovo dostupné bývanie je niečo, čo sa týka všetkých pracujúcich. Cenovo dostupné pre nás však znamená neziskové pre nich. V kapitalistickej ekonomike je často rozumnejšie stavať luxusné bytové domy, hoci desaťtisíce ľudí nemajú kde bývať, ako postaviť byty, ktoré si môžeme dovoliť. Boje za obranu sociálneho bývania alebo obsadenie prázdnych priestorov na bývanie sú súčasťou triedneho boja.

Podobne môže byť dejiskom triedneho konfliktu aj poskytovanie zdravotnej starostlivosti. Vlády alebo firmy sa pokúšajú znížiť výdavky na zdravotnú starostlivosť škrtaním rozpočtov a zavádzaním poplatkov za služby, aby preniesli bremeno nákladov na pracujúcu triedu, zatiaľ čo my chceme tú najlepšiu zdravotnú starostlivosť za čo najmenej peňazí.

Kapitalizmus, trieda a triedny boj pre (nie úplných) začiatočníkov :)

Úvod do kapitalizmu

Kapitalizmus je vo svojej podstate ekonomický systém založený na troch veciach: námezdnej práci (práci za mzdu), súkromnom vlastníctve výrobných prostriedkov (napríklad tovární, strojov, fariem a kancelárií) a produkcii určenej na výmenu a vytváranie zisku.

Niektorí ľudia vlastnia výrobné prostriedky alebo kapitál, no väčšina nie. Aby sme prežili, musíme predávať našu schopnosť pracovať, za ktorú dostaneme mzdu, alebo sa nejako pretĺkať na podpore. Prvá skupina ľudí sa nazýva kapitalistická trieda alebo v marxistickom žargóne „buržoázia“. Druhá skupina je pracujúca trieda alebo „proletariát“ (viac informácií o triede nájdeš nižšie v texte).

Kapitalizmus je založený na jednoduchom procese – peniaze sa investujú, aby vytvárali viac peňazí. Keď peniaze fungujú takto, fungujú ako kapitál. Keď napríklad firma využije svoje zisky a najme viac pracovníkov alebo otvorí novú prevádzku, a tak vytvorí väčší zisk, peniaze fungujú ako kapitál. Keď sa kapitál zväčšuje (a ekonomika rastie), nazývame to „akumulácia kapitálu“, čo predstavuje hnaciu silu ekonomiky.

Tým, ktorí akumulujú kapitál, sa darí lepšie, keď dokážu presúvať náklady na druhých. Ak môže firma znížiť náklady tým, že nebude chrániť životné prostredie alebo bude vyplácať minimálne mzdy, urobí to. Katastrofálne klimatické zmeny a rozsiahla chudoba sú teda znamením, že systém funguje normálne. Ba čo viac, aby peniaze plodili ďalšie peniaze, musí sa za ne dať vymieňať čoraz viac vecí. Prevláda teda tendencia komodifikovať[1] všetko od tovarov každodennej spotreby cez DNA sekvencie a emisie oxidu uhličitého až po – a to je dôležité – našu schopnosť pracovať.

Práve v tomto poslednom bode – komodifikácia našej kreatívnej a produktívnej schopnosti, našej schopnosti pracovať – sa ukrýva tajomstvo akumulácie kapitálu. Peniaze sa nepremieňajú na viac peňazí mávnutím čarovného prútika, ale prostredníctvom našej každodennej práce.

[1] Premieňať na tovary (a teda umožňovať výmenu za peniaze).

Vo svete, kde je všetko na predaj, potrebuje každý niečo, čo môže predať, aby si mohol kúpiť, čo potrebuje. Tí, ktorí nemajú na predaj nič okrem vlastnej schopnosti pracovať, musia predávať túto schopnosť tým, ktorí vlastnia továrne, kancelárie atď. A, pravdaže, nič, čo vyrobíme v práci, nie je naše – patrí to našim šéfom.

Navyše, kvôli dlhému pracovnému času, zvyšovaniu produktivity atď., produkujeme oveľa viac, ako je nutné na to, aby sme prežili a vládali ďalej pracovať. Naše mzdy zhruba pokrývajú náklady na tovary, ktoré potrebujeme, aby sme prežili a mohli každý deň chodiť do práce (a práve preto je na konci mesiaca stav nášho účtu v banke len zriedka odlišný od predošlého mesiaca). Rozdiel medzi našimi mzdami a hodnotou, ktorú vytvárame, je základom akumulácie kapitálu, resp. tvorby zisku.

Tento rozdiel medzi vyplatenými mzdami a vytvorenou hodnotou sa nazýva „nadhodnota". Získavanie nadhodnoty zamestnávateľmi je dôvodom, prečo kapitalizmus považujeme za systém založený na vykorisťovaní – vykorisťovaní pracujúcej triedy.

Tento proces je v podstate rovnaký pri všetkých námezdne pracujúcich, nielen tých v súkromných spoločnostiach. Zamestnanci vo verejnom sektore takisto čelia neustálym útokom na mzdy a pracovné podmienky, ktorých cieľom je znížiť náklady a maximalizovať zisky v celej ekonomike.[2]

[2] Pojem vykorisťovanie sa pri kritike kapitalizmu ako ekonomického systému nepoužíva v „morálnom" význame. Nejde o „zneužívanie", ako sa chápe v bežnej reči, ale o privlastňovanie si nadhodnoty. Tento pojem pochádza z diela Kapitál (odporúčame slovenský preklad Štefana Heretika z roku 1985), v ktorom Marx analyzoval kapitalizmus. Pri vysvetľovaní pojmu kapitál používa Marx dva základné pojmy – úžitková hodnota (vec je užitočná) a hodnota (vec sa dá vymieňať prostredníctvom peňazí). Ak vzniká iba úžitková hodnota, hovoríme o neproduktívnej práci a k vykorisťovaniu nedochádza. Marx uvádza v spise Teórie o nadhodnote nasledujúci príklad: Keď príde krajčír ku kapitalistovi domov zašiť mu nohavice, poskytuje mu len úžitkovú hodnotu. Krajčír dostane peniaze a kapitalista zašité nohavice, no v tomto vzťahu nedošlo k akumulácii. Peniaze tu fungujú len ako prostriedok obehu, nie ako kapitál. V tomto prípade nedochádza k vykorisťovaniu. Niektoré povolania v sebe kombinujú neproduktívnu aj produktívnu prácu. Rozdiel medzi oboma typmi práce vysvetľuje Marx na inom príklade: „Rovnaký druh práce (napríklad záhradníctvo, krajčírstvo atď.) môže vykonávať ten istý človek buď v službách priemyselného kapitalistu alebo pre bezprostredného spotrebiteľa. V oboch prípadoch je pracovník námezdným pracujúcim alebo nádenníkom, avšak v prvom prípade ide o produktívneho pracujúceho, v druhom o neproduktívneho, pretože v prvom prípade produkuje kapitál a v druhom nie; pretože v prvom prípade je jeho práca okamihom v procese sebazhodnocovania kapitálu, v druhom nie je." (Zdroj: http://www.marxists.org/archive/marx/works/1864/economic/ch02b.htm) Jedna vec je teda byť krajčírom ako zamestnancom krajčírskej firmy, iná poskytnúť svoje služby osobe, ktorá

Aby mohol tento proces prebiehať, musí vzniknúť trieda ľudí, ktorí nevlastnia nič, z čoho by mohli zarábať peniaze, t.j. kancelárie, továrne, poľnohospodársku pôdu a iné výrobné prostriedky. Táto trieda musí predávať vlastnú schopnosť pracovať, aby si mohla kúpiť základné tovary a služby potrebné na prežitie. Táto trieda sa nazýva pracujúca trieda.

Takže na jednom konci spektra je táto trieda, ktorá nemá na predaj nič okrem vlastnej schopnosti pracovať. Na druhom konci sú tí, ktorí vlastnia kapitál a najímajú si pracovníkov, aby mohol expandovať. Jednotlivci v spoločnosti spadajú niekam medzi tieto dva póly, ale z politického hľadiska nie je dôležité postavenie jednotlivcov, ale spoločenský vzťah medzi triedami.

Pracujúca trieda

Pracujúca trieda alebo „proletariát", ako sa niekedy nazýva, je trieda nútená pracovať za mzdu alebo prežívať zo sociálnych dávok, ak si práve nevieme nájsť prácu alebo sme priveľmi chorí či starí. Predávame svoj čas a energiu šéfovi v jeho prospech.

Naša práca je základom tejto spoločnosti, a práve fakt, že sa táto spoločnosť spolieha na našu prácu, pričom sa z nás zároveň vždy usiluje dostať maximálny zisk, ju robí zraniteľnou.

Triedny boj

Keď sme v práci, náš čas a aktivita nám nepatrí. Musíme sa podriadiť budíčku do práce, karte zaznamenávajúcej náš príchod a odchod, manažérom, termínom a cieľom zamestnávateľa.

Práca zaberá väčšinu nášho života. S manažérmi sa možno vídame častejšie ako s priateľmi a partnermi. Aj keď máme niektoré stránky našej práce radi, pociťujeme ju ako niečo cudzie, nad čím máme iba veľmi malú kontrolu. Platí to pre základ samotnej pracovnej činnosti, ako aj pre pracovný čas, prestávky, dovolenku atď.

Takto nanútená práca nás núti vzdorovať.

Zamestnávatelia a šéfovia chcú, aby sme odviedli čo najviac práce, robili čo

šina svetovej populácie, ktorú kapitál vykorisťuje, ale zároveň je od nej závislý.

Budúcnosť
Kapitalizmus existuje ako dominantný ekonomický systém vo svete iba o čosi viac ako 200 rokov. V porovnaní s pol miliónom rokov ľudskej existencie ide o chvíľkový záblesk. Bolo by teda naivné predpokladať, že bude trvať večne.

Je celkom závislý od nás, pracujúcej triedy, a našej práce, ktorú musí vykorisťovať. Prežije iba tak dlho, ako mu dovolíme.

Úvod do triedy a triedneho boja
Najprv treba povedať, že trieda sa dá posudzovať rôznymi spôsobmi. Ľudia často hovoria o triede v kultúrnom/sociologickom význame. Napríklad, stredná trieda má rada zahraničné filmy, pracujúca trieda futbal, vyššia trieda cylindre a podobne.

O triede sa však dá hovoriť aj na základe jej ekonomického postavenia. My používame pojem trieda v tomto význame, lebo to považujeme za nevyhnutné pre pochopenie fungovania kapitalistickej spoločnosti a tiež toho, ako ju môžeme zmeniť.

Je dôležité zdôrazniť, že naša definícia triedy neslúži na triedenie a zaraďovanie jednotlivcov do kategórií, ale na to, aby sme pochopili sily, ktoré utvárajú náš svet, prečo naši šéfovia a politici konajú tak, ako konajú, a čo máme robiť, aby sme zlepšili naše životné podmienky.

Trieda a kapitalizmus
Ekonomický systém, ktorý prevláda v dnešnom svete, sa nazýva kapitalizmus.

Ako sme už spomenuli, kapitalizmus je v podstate systém založený na samoexpanzii kapitálu – tovary a peniaze vytvárajú viac tovarov a viac peňazí.

Nedeje sa to mávnutím čarovného prútika, ale prostredníctvom ľudskej práce. Za vykonanú prácu dostaneme iba zlomok toho, čo vyrobíme. Rozdiel medzi vytvorenou hodnotou a sumou, ktorú nám vyplatia v podobe mzdy, sa nazýva „nadhodnota“. Tú si necháva náš šéf v podobe zisku, a buď ju reinvestuje, aby zarobil ešte viac peňazí, alebo si z nej nakúpi bazény, luxusné autá a podobne.

Neplatená práca
Akumulácia kapitálu sa tiež spolieha na neplatenú prácu, napríklad prácu v domácnosti. Tá zahŕňa reprodukciu pracovnej sily vo forme plodenia a výchovy detí (novej generácie pracujúcich) a poskytovania služieb (fyzických, emocionálnych a sexuálnych) súčasnej pracovnej sile. Túto neplatenú prácu vykonávajú prevažne ženy.

Poskytovanie služieb mužom a deťom slúži kapitálu: keď sa domáce práce a reprodukcia neoznačia za prácu, ale za „prirodzenú ženskú“ úlohu, kapitalizmus má z toho osoh v podobe práce zadarmo. Kapitál dostáva výmenou za jednu mzdu vyplatenú jednému z partnerov dvoch pracovníkov.

Za prácu v domácnosti sa neplatí, takže ostáva neviditeľná a v rámci pracujúcej triedy oddeľuje jej platenú a neplatenú časť na úkor oboch.[3]

Konkurencia
Ak chce šéf akumulovať kapitál, musí na trhu súťažiť so šéfmi iných firiem. Nemôže si dovoliť ignorovať trhové sily, inak stratí vplyv v prospech súperov, príde o peniaze, skrachuje, niekto prevezme jeho firmu a napokon prestane byť naším šéfom. Ani šéfovia teda v skutočnosti neovládajú kapitalizmus; ovláda ho samotný kapitál. Práve preto môžeme tvrdiť, že kapitál akoby sám konal alebo mal vlastné záujmy, takže často je presnejšie používať pojem „kapitál“ ako hovoriť o šéfoch.

U šéfov aj pracujúcich dochádza v dôsledku toho k odcudzeniu, avšak iným spôsobom. Z pohľadu pracujúcich je naše odcudzenie vnímané prostredníctvom kontroly zo strany šéfa; šéf vníma svoje odcudzenie prostredníctvom neosobných trhových síl a konkurencie s ostatnými šéfmi.

Práve preto sú šéfovia a politici tvárou v tvár „trhovým silám“ bezmocní a musia konať tak, aby zabezpečili neustálu akumuláciu (a rozhodne sa im z toho žije celkom dobre!). Nemôžu konať v našom záujme, lebo akékoľvek ústupky,

ich potrebuje ako spotrebiteľ (pričom je jedno, či je táto osoba kapitalistom alebo nie). Neznamená to však, že druhý spôsob sa chápe ako alternatíva ku kapitalizmu, keďže je založený na existencii peňažného systému. Viac k téme napríklad tu http://www.marxist.com/unproductive-labour1981.htm.

[3] Táto pasáž netvrdí, že by bolo správne, keby sa za prácu v domácnosti platilo. Poukazuje na fakt, že v kapitalizme sa prehliada funkcia domácej práce, ktorá sa berie ako niečo samozrejmé. V skutočnosti však podstatnou mierou prispieva k akumulácii kapitálu a reprodukcii a regenerácii pracovnej sily.

ktoré by nám priznali, by pomohli ich konkurencii na národnej alebo medzinárodnej úrovni.

Ak napríklad výrobca vyvinie novú technológiu výroby áut, ktorá zdvojnásobí produktivitu, môže prepustiť polovicu zamestnancov, zvýšiť svoj zisk a znížiť cenu svojich áut oproti konkurencii.

Ak chce byť nejaká iná firma dobrá na svojich zamestnancov a rozhodne sa neprepúšťať, nakoniec ju bezohľadnejšia konkurencia vyštve z trhu alebo prevezme – takže aj ona bude musieť zaviesť nové stroje a prepustiť zamestnancov, aby ostala konkurencieschopná.

Pravdaže, keby sa firmám nechali celkom voľné ruky, aby si mohli robiť, čo sa im zapáči, čoskoro by vznikli monopoly, konkurencia by zmizla a systém by so škripotom zastal. V mene dlhodobých záujmov kapitálu ako celku preto zasahuje štát.

Štát
Prvotnou funkciou štátu v kapitalistickej spoločnosti je udržiavať kapitalistický systém a napomáhať akumulácii kapitálu. Štát k tomu využíva represívne zákony a násilie proti pracujúcej triede v prípade, že sa pokúšame postaviť sa za svoje záujmy proti kapitálu. Napríklad prijíma zákony namierené proti štrajkom alebo posiela políciu či armádu ukončiť štrajky a demonštrácie.

Pre kapitalizmus je v súčasnosti „ideálnym“ typom štátu liberálna demokracia, no aby mohla pokračovať akumulácia kapitálu, kapitál niekedy využíva aj iné typy politických systémov. Štátny kapitalizmus v ZSSR alebo fašizmus v Taliansku a Nemecku sú dva príklady odlišných politických systémov, ktoré boli pre autority v tom čase nevyhnutné, aby ovládli a zničili silné hnutia pracujúcich. Hnutia, ktoré ohrozovali existenciu kapitalizmu.

Keď výstrelky šéfov donútia pracujúcich brániť sa, okrem represie štát niekedy zasiahne aj inak, aby všetko fungovalo ako má. Práve preto existujú národné a medzinárodné pravidlá týkajúce sa ochrany práv pracujúcich a životného prostredia. Sila a vynucovanie týchto pravidiel vo všeobecnosti stúpa a klesá v súvislosti s rovnováhou síl medzi zamestnávateľmi a zamestnancami v určitom čase a priestore. Napríklad vo Francúzsku, kde sú pracujúci lepšie organizovaní a bojovnejší, trvá pracovný týždeň maximálne 35 hodín. Vo Veľkej Británii, kde sú pracujúci menej bojovní, je týždenný pracovný čas maximálne 48 hodín a v USA, kde je pravdepodobnosť, že pracujúci vyjdú do štrajku, ešte menšia, nie je stanovený nijaký maximálny týždenný pracovný čas.

Dejiny
Kapitalizmus sa nám predkladá ako „prirodzený“ systém vytvorený podobne ako hory alebo údolia pôsobením síl, ktoré človek nedokáže ovládať; ako ekonomický systém, ktorý je výsledkom ľudskej povahy. Kapitalizmus však nevznikol ako výsledok pôsobenia „prirodzených síl“, ale intenzívneho a rozsiahleho násilia po celom svete. Najskôr došlo v „rozvinutých“ krajinách k ohradzovaniu pozemkov a vyháňaniu sebestačných roľníkov zo spoločnej pôdy do miest, kde mali pracovať v továrňach. Akýkoľvek odpor bol rozdrvený. Ľudia, ktorí vzdorovali vnucovaniu námezdnej práce, sa stali obeťou zákonov o tuláctve, boli väznení, mučení, deportovaní či popravení. Počas vlády Henricha VIII v Anglicku popravili za tuláctvo 72 000 ľudí.

Neskôr sa kapitalizmus šíril prostredníctvom invázií a územných výbojov západných imperialistických mocností do celého sveta. Došlo k brutálnemu zničeniu celých civilizácií, komunity boli nútené opustiť svoju pôdu a začať námezdne pracovať. Jediné krajiny, ktoré sa tomu vyhli, boli tie, ktoré – ako napríklad Japonsko – prijali kapitalizmus cielene, aby mohli konkurovať ostatným imperialistickým mocnostiam. Všade, kde sa rozvíjal kapitalizmus, roľníci a prví pracujúci vzdorovali, no napokon boli porazení terorom a násilím.

Kapitalizmus nevznikol pôsobením prirodzených pravidiel, ktoré pramenia z ľudskej povahy: rozšíril sa prostredníctvom organizovaného násilia elity. Koncept súkromného vlastníctva pôdy a výrobných prostriedkov nám teraz možno pripadá ako prirodzený stav, ale mali by sme pamätať na to, že ho vymyslel človek a že sa vynútil výbojmi. Podobne aj existencia triedy ľudí, ktorí nemajú na predaj nič okrem vlastnej pracovnej sily, nie je niečo, čo tu bolo vždy – spoločná pôda všetkých sa zhabala násilím a vyvlastneným ľuďom nezostalo nič iné, iba pracovať za mzdu pod hrozbou smrti od hladu alebo dokonca popravy.

Expanzia kapitálu viedla k vzniku globálnej pracujúcej triedy, ktorú tvorí väč-